

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
גור ישראל ותפארתו קדוש ה'

מדנא ורבנא

מוה' שניאור זלמן נב"מ

אורח חיים
חלק ראשון

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

בקשה

בהוצאה זו של ש"ע הרב בעל התניא מושקעת יגיעה גדולה ובהשקעת דמים תרתי משמע ובפרט בהג"ה שיהיה הספר נקי מכל טעות, אבל כידוע שכשם שאי אפשר לבר בלא תבן אי אפשר לספר בלא שגיאות לכן נבקש מהלומדים והמעיינים בכל אתר ואתר שבמצאם טעות או שגיאה בספרים שיודיעו לנו ואי"ה במהדורה הבאה הדבר יתוקן, וזה ישלם שכרם.

היות ומושקע במהדורה חדשה זו הון רב ויגיעה רכה ע"כ עפ"י דין תורה ולהבדיל עפ"י הזכויות הבנלאומיות אנו אוסרים בכל חוקף כל אופן של הדפסה צילום והעתקה אפילו חלקית מכל ההוספות והתיקונים ומראי מקומות, ושארית ישראל לא יעשו עולה.

כל הזכויות שמורות
לממלכת התורה "עוז והדר"
Rabbi Y. Leifer
8 Truman Ave.
New Square, N.Y. 10977

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

באירצת:	בארה"ב:	בארץ ישראל:
tel. 44-191-430-0333	tel. (718) 437-0054	טל. 02-9924603
fax. 44-191-430-0555	fax. (718) 437-3514	פקס. 03-5435884

נרפס על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

Printed in China

דאט מאלטו ממנו הקדוש על הדמור ויל ירם והמלך להב' הש"ס מהדורא פנימא דיד' ה' הסוד פלי השכל והפיק הרע
 פידעו ד'ים וף ע"ה הרע דברים מה שזכר מלמד למדע עלה דלע' למען לא יחלם כל מ' ומשנה לא וזה המקומה:

א דין השכמת הבוקר. וכו' מ' מעיפים:

א מאנה מ"ה
 הלכות

כן תימא אומר הוי עז כגמר וקל כגשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים
 י עז כגמר הוא שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגים וגבור כארי עיקר הגבורה הוא
 בלב להתגבר על יצרור לנצחו כגבור המתגבר על שונאו לנצחו ולהפילו לארץ וכן צריך
 כל אדם בבקר להתגבר על יצרור כארי לקום משינתו קודם אורי הבקר לעבודת בוראו כדי
 שיהא הוא מעורר השחר כמ"ש * אעירה שחר אני מעורר השחר ואין השחר מעיר אותי
 זו מרה בינונית:

ב אבל י ארי לבל ירא שמים וכל החיל אשר נגע ה' כלכו לקום בחצות הלילה ולקונן
 מעט במזמור על נהרות בבל ותיצא בו (כמו שנדרס בסידורים) על חורבן בית
 המקדש וגלות השכינה כמ"ש * קומי רומי בלילה לראש אשמרות וגו' וכמו שהקדוש
 ברוך הוא מקונן בעת ההיא * ואומר אני לי שהחרכתי את ביתי כו' ושוב מעט בכחונה
 מחורבות שלא בכחונה ואח"כ לעסוק בתורה שבעל פה עד אור היום:

ג ונדע כבר מה שחפלינו במעלה זו בספר הזוהר וכן אמרו * בגמרא שחצות לילה הוא
 עת רצון וכמ"ש * יהי בחצי הלילה זה' הבה כל בכור וגו' וגם אמרו * כל העוסק
 בתורה בלילה שכינה מנגיד שנאמר * קומי רומי בלילה לראש אשמרות שפכי כמים לבך
 גובה פני ה' כלומר שכינה שרירה אצלך וראש אשמרות הוא חצות הלילה (ואם אינו
 יכול לקום בחצות יקום בראש האשמורה השלישית) * וכל העוסק בתורה בלילה הוט
 של הסד משוך עליו ביום שנאמר * יומם יצוה ה' חסרו ובלילה שירה עמי * וזה הנקרא
 עבד ה' כמ"ש * כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילה * ונכון להזכיר תרגול להקצו
 משנתו בחצות * וכמו שהיה עושה רבי עקיבא שהיה מוליד עמו תרגול גם כשהיה
 מהלך בדרך כדי להקצו בחצות ואם אין התרגול מקצו ישכור לו אדם שיקצנו:

ד ומיד שניעור משינתו כדי שיוכל להתגבר על יצרור לקום בזריזות בחצות או קודם
 עמוד השחר במרה בינונית * יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב וידע שמלך מלכי
 המלכים חופף עליו שנאמר * מלא כל הארץ כבודו ואלו היה שוכב לפני מלך בשם דרם
 העומד עליו היה מתחייב בנפשו ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה:

ה וזה * בלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים ההולכים לפני האלקים כמ"ש * שריתי ה'
 לגדור חמיר כי אין ישיבת האדם ותצונו וצסקיו והוא לבדו בביתו כישיבתו ותצונו
 וצסקיו והוא לפני מלך גדול ואין דיבורו נהרחת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו כדברור
 במרשם המלך כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה
 עומד עליו ורואה במעשיו כמ"ש * אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו גאם ה' הלא
 את השמים ואת הארץ אני מלא מיד יביע אליו היראה וההכנעת בפחד ה' ובושתו ממנו
 חמיר ואם לא יביע אליו מיד * יעמק הרבה בענין זה עד שיגיע אליו וגם ישוב כתשובה
 שלימה:

ב עור מ"ה
 * והלכות פ"ה
 ג הלכות פ"ה
 טע"ה פ"ה
 טע"ה פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 ד מנחת פ"ה
 ה ימנות פ"ה
 * (שמות י"ב)
 ו פמ"ה פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 ז מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 ח זכר מ"ה
 ט מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 י מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יא מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יב מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יג מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יד מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 טו מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 טז מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יז מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יח מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 יט מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)
 כ מנחת פ"ה
 * (אברהם ב' י"ט)

הלכות השכמת הבוקר א

שלימה על כל צוותיו י' שהם המונעים מהגיע אליו היראה במ"ש * עותותכם היו מבידילים וגו' :

ו טוב להרגיל עצמו לומר י' מיד בשנינו משנתו (מודה אני לפניך מלך הי וקיים שהחזרת בי נשמתו בהמלה רבה אמותך) ועל ידי זה יזכור את ה' העומד עליו ויקום בזריזות אך לא יקום ויעמוד כפתע פתאום אלא ישהה מעט עד שיגמור נוסח זה בעודו שוכב או יושב כמו שיתבאר בהל' דרך ארץ ולפי שבנוסה זה אין בו שום שם מ' שמות שאינם נמחקין אין איסור לאמרו קודם שנטל ידיו אף אם ישן על מטתו ערום ומסתמא נגעו ידיו במקומות מטונפים שבגופו כמו שיתבאר בסימן ד' * אבל אסור להוציא דברי תורה מפיו בידים מטונפות אבל להרהר בדברי תורה מותר ואעפ"כ אין לו לדבר ולא אפילו להרהר בדברי תורה בעודו מושכב על מטתו גם אם נטל ידיו אלא יקום ויעמוד או ישב באימה שנאמר * הבין לקראת אלקיך ישראל :

ז ומי י' שישן במלבושו מאהר שיכול להיות שלא נגעו ידיו במקומות מטונפים שבגופו הרי סתם ידים אלו כשרות להזכיר השם בכרכות ולדבר רברי תורה מדין * התלמוד והפוסקים (כמו שיתבאר כסי' ד') ואין צורך לומר ליגע במלבושו קודם נטילת ידים אצ"ם שורה רעה שורה עליהן רק שלא ליגע באוכליו ומשקין בלבד כמו שיתבאר שם אך י' בזהר ההמירו מאד שלא לברך ולא ללמוד * וכן שלא ליגע במלבושו מ' וכן שלא לילך ד' אמות בעוד רוח הטומאה שורה על הידים קודם נטילת ידים שחרית והמחלץ ד' אמות חייב מיתה כי כהשראת טומאה זו על ידיו חילל קדושת ה' אשר עליו כעל כל עבדי ה' המתקדשים בקדושתו של מקום ברוך הוא ותורתו הקדושה כקדושה וטהרה ויחידה על טהרת המון עם אשר לא חגגו למדה זו ומ"מ אם אירע מקרה שאין לו מים לטויל ידיו ג' פעמים כראוי להעביר רוח הטומאה בשמשכים בלילה חלילה לו ליבטל מדברי תורה עד שיאיר היום ויטול ידיו ג' פעמים אלא יטול מעט או ניקה בכל מיד דמנקי ויברך וילמוד בדין התלמוד והפוסקים :

ח וזמן כ' חצות לילה הוא שזה בקץ ובחורף לעולם י"ב שעות אחר חצי היום שהוא אמצע הלילה ממש והוא עת רצון למעלה בכל זמן וככל מקום ואף שחימים והלילות משתנים לפי האקלימים וריחוק המדינות זו מזו ממזרח למערב אין בכך כלום וכמו זמן קריאת שמע ותפילה וזמן בניסת שבת ויו"ט שהוא ג"כ בכל מדינה ומדינה לפי זמן הימים והלילות שלה (כי עת רצון למעלה מגדר המקום והזמן רק שמאיר למטה לכל מקום ומקום בזמנו שבת ויום טוב הוא למעלה מגדר המקום והזמן רק שמאיר למטה לכל מקום ומקום בזמנו הראוי לו וזהו ג"כ הטעם ששורה קדושה עליונה בחוץ לארץ ביום טוב שני של גליות ולכן גם בני ארץ ישראל הבאים לחוץ לארץ חייבים כקדושת היום אף שרעתם לחזור כמו שנתבאר בהלכות יו"ט (פי' מ"ח סק"י י') :

ט טוב לומר כ' בכל יום פרשת העקידה לזכור זכות אבות ופרשת המן לכטות בה' גותן לחם ורבי יום ביומו ועשרת הדברות יותר על כן טוב מאד לומר פרשת הקרבנות שהן עולה ושלמים ותודה והטאת ואשם והאי וקרבן עולה ויורד ופרשת נסכים ושאר כל המנהגות ככתוב במעשרות לקיים מ"ש * ונשלמה פרים שפחתו וזמן שאמרו הכמים על פסוק * זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת וגו' כל העוסק בתורת עולה כו' * ומ"מ מי שיש לו לב ללמוד ולהבין אין לומר אפילו פרשת הקרבנות בכל יום אלא * לפירוקים ודי לו באמירת פרק איזהו מקומן כי גדול תלמוד המביא לידי מעשה ולידי ידיעת התורה (במ"ש בחלכות ת"ת) ואם יודע שנתחייב באיזה קרבן כגון עולה על ביטול מצות עשה או על הרהור הלב בלא תעשה ותודה לארבעה הצדיקים להודות יאמר פרשת הקרבן מיד שנתחייב בו ובשיאמר פרשת הקרבנות יאמר ביום שהוא זמן הקרבנות ולא בלילה * אבל אין צורך לומר מעומד כמו הכהן שהיה עובד מעומד מאהר שהוא אינו כהן העובד אלא שבקריאתו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב לו הכהן * וטוב לומר בשבת פרשת לחם המנוס :

הלכות השכמת הכורך ב

ג

ב רץ לבישת בגדים וכו' סעיפים:

א מדת ^ה הצניעות שיבח הבחוב במקומות רבות ^ז וחכמים צוו בה לכל אדם להיות צנוע בכל אורחותיו ולא להתנהג בפריצות אפילו שלא בפני הבריות אלא בית לבין עצמו כמו שיתבאר בחל' צניעות ^ז ואפילו בשהוא יחיד כלילה וכחוריו חדרים צריך לנהוג בצניעות ובושת לפני הקב"ה אשר מלא כל העולם כבודו וכחשבה כאורה לפניו יתברך ^י ולכן לא יגלה את בשרו ואפילו מעט כל מה שדרכו להיות מבושם בנגדים לעולם ואפילו בשישן על מטתו כלילה ויכסה כל בשרו בסדין ואפילו כשנכנס לבית הכסא לעשות צרכיו שצריך לגלות בשרו לא יגלה רק כמה שצריך לבד ולא יותר על הצורך אפילו מעט כמו שיתבאר:

ב וכן ^ה בשפוט מלבושי וחלוקי לישן על מטתו עדום יזהר לכסות בשרו מעט מעט בסדין תחת חלוקי בטרם יפשיטנו ממקום זה כבשרו בענין כשיפשיטנו ממקום זה יזהר מקום זה כבר מבושם בסדין ולא יהיה מגולה אפילו מעט מבשרו שלא לצורך אפילו רגע א' (וכן מי שאינו ישן עדום רק שפוט האנפלאות מעל רגליו וכסה רגליו תחילה בסדין ויפשיטנו תחת הסדין) וכן בשיקום משיטתו ילבש חלוקי מעט מעט תחת הסדין בעודו שוכב בענין שלא יהיה מעט מבשרו מגולה אפילו רגע אחד שלא לצורך (וכן באנפלאות שלטו ילבשן מעט מעט תחת הסדין שלא לגלות רגליו שדרכן להיות מבושם לעולם במריגות אלו שאין הולכין יהף לעולם אפילו בקיץ) וכן יזהר כשמתחילף חלוקי (או אנפלאותיו) באמצע היום או הלילה אלא אם כן הוא בבית המרחץ שדרכן של בני אדם לילך שם ערומים ואי אפשר כענין אחר ואין בזה משום פריצות וכן כשדוחץ בנהר ^י (רק שיש לו לפשוט וללבוש סמוך לנהר כל מה שאפשר בכדי שלא לילך בגלוי הנוף שלא לצורך) ^י ואפילו ערותו א"צ לכסות בידידתו לנהר ולא עוד אלא שהמכסה נראה שהיא בוש בדבר וכאלו כופר בכריתו של אברהם אבינו אך בעלייתו שפניו כלפי העם ישחזו או ישם ידו כנגד ערותו לכסותה וכלבד שלא יגע בה כמו שיתבאר וכן כשדוחץ במרחץ עם בני אדם ואם אפשר לו לכסותה מעיניהם כנגד מה טוב:

ג טוב ליהרר ^ה להקדק בחלוקי וכיוצא בו ללבוש כדרכו שלא יהפך הפנימי לחוץ ויראו התפירות המגנות ואמרי החלוקי ויתגנה בעיני חכריות ^ז ואם לא נזהר והפך אם תלמיד הכס הוא צריך לפושטו ולהחזיר ללבוש ברביו שלא יהיה בכלל משיגאי ה"ו ^ז ועל פי הקבלה יש ליהרר מלבוש כ' מלבושים יחד מפני שקשה לשכחה:

ד לעולם ^ה יקדים אדם ימינו על שמאלו בכל דבר לפי שהימין היא חשוכה בכל התורה כולה לענין עבודה ובהן יד ובהן רגל במלאים ובמצודע וכן בחליצה לכך יש לאדם גם כן לחלוק כבוד לימינו לעולם ולכן כשינעול מנעליו ינעול של ימין תחילה וכשהולץ הולץ של שמאל תחילה ^ז שיהו כבודו של ימין ומנעלים שיש בהם קשירה ינעול של ימין ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שמאל ויקשרנו ואח"כ יקשרו של ימין מפני שלקשירה יש לחלוק כבוד לשמאל שהיא השוכה בתורה לענין קשירת תפילין ^ז אך מנעלים שאין בהם קשירה ינעול של ימין תחילה וכן ^ז כשלוכש חלוקי ושאר מלבושיו ילבוש יד ימין תחילה וכן במכנסיים ואנפלאות רגל ימין תחילה ואם יש בהם קשירה יקשרו של שמאל תחילה וכן ^ז כשרוחץ או סך ירחיץ או יסוך יד ימין תחילה וכשהוזהר כל גופו במרחץ ירחיץ ראשו תחילה מפני שהוא מלך על כל האיברים:

ה ויקום וילך בכפיפת הראש מעט ^ז ולא בקומה זקופה וגרזן נטוי בענין שנאמר "ותלכנה נטויות גרזן ומשקרות עינים ואפילו פחות מד' אמות אסור ^ז וכל המהלך בקומה זקופה כאלו דוחק רגלי השכינה שנאמר ^ז מלא כל הארץ כבודו ושיעורו ההקיסה ^ז כל שלא יוכלו עיניו לראות למטה בסמוך לרגליו וצריך נחת

זה

א ערומין ק'
פ"ב מנעם פ"ב
ב (נ"י) פתח
סמלן מענין
המלכות (נ"י)
ג טור סימן ב'
ד שם פ"ח ב'
ה טור פ"י דלע
ו פ"י מנעם
ז כא"מ פ"י ב'
ח שם פ"א א'
ט שם פ"א א'
י שם פ"א א'
יא שם פ"א א'
יב שם פ"א א'
יג שם פ"א א'
יד שם פ"א א'
טו שם פ"א א'
טז שם פ"א א'
יז שם פ"א א'
יח שם פ"א א'
יט שם פ"א א'
כ שם פ"א א'

[illegible]

זה לילך בנחת שלא יכשל בהליכתו י' ומ"מ לא יכוף קומתו או ראשו יותר מדאי אלא כ' במידה בינונית בכדי שיראה את הבא כנגדו בפניו (כלי שיקוף עיניו למעלה יותר מדאי):

ו' ומדת ^כ חסידות שלא לילך ד' אמות בגילוי הראש גם בימיהם שרוב העם היו רגילים לילך לפעמים הרבה בגילוי הראש מפני החוס הימים ההם ועמשו כזמן הזה שכולם דרכם לכסות ראשם לעולם אסור לילך או אפילו לישב בגילוי הראש משום צניעות שהרי זה ^כ כמגלה בשור המוסר וגם הקטנים נכון לכסות ראשם וכ"ש במדינות אלו שהנכרים נהגו לגלות ראשם וישראלים קדושים נזהרים בזה משום צניעות א"כ ההולך או אפילו היושב בגילוי הראש כמו הנכרי הרי זה עובר בלאו דנכוחותיהם לא תלכו ^כ אך אם משים ידו על ראשו לכסותו די בכך להיכיר רק שלא יזכיר שם שמם במו שיתבאר כמימן

צ"א (פס' ו') :

ג. הנהגות בית הכסא וכו' י"א סעיפים:

א וגם כשיכנס לבית הכסא יהא צנע ולא יגלה בשרו אלא כמה שצריך ובעת הצורך ולא קודם לכן אפילו רגע ^ה ולכן לא יגלה עצמו עד שישב ולא יגלה מלאחריו ^ו כי אם טעם ומלגציו טפחים משום קילוח מי רגלים תהיה למחוק ^ז ויש גורסים בהפך ובאשה מלפניה ולא כלום ומלאחריה טפה או טפחים לפי חילוק הגרסאות ולענין מעשה יש במצאם כל מה שאפשר:

ב' וְלֹא יִכְנָסוּ שְׁנֵי אָנָשִׁים יַחַד אֲלֵא יֹשֵׁב יְחִידִי וְיִסְגֹּר הַדֶּלֶת כְּעוֹד שֶׁלֹא יִכְנָס אַחֵר לִשְׁמָהּ וְאִם מִפְּנֵה לִישֹׁב שָׁם יְחִידִי יֵצֵא אַחֵר יָדוֹ עַל רִאשׁוֹ דֶּרֶךְ הַלָּקוֹן אֲךָ לֹא יִסְפֹּר עִמּוֹ וְשֶׁאִין מִסְפְּרִים כְּבִית הַכֶּסֶּא מִשּׁוֹם צִנִּיעוּת וְלִכְן^א אִם אֵי אֶפְשֶׁר לִסְגֹּר הַדֶּלֶת וְאִישׁ אֲחֵר יִרְצֶה לִיכְנָס יִנְחֹרוּ זֶה לָזֶה וְלֹא יִדְבְּרוּ וְכָּהֵנָּה כְּשֶׁהוֹלְכֹת לִבֵּית הַכֶּסֶּא הַקְּבֹעַ לְרִבְּבִים כְּמוֹ בֵּית הַכֶּסֶּא שֶׁבִּשְׂדֵה בִּימִימָה אִם כִּחְצוֹ בֵּית הַכֶּנֶסֶת בְּמִימֵיהָ אִלּוּ^ב תִּיקַּנָּה חֲבֻמִּים לְהִיזֵת וּנְכֻסוֹת שְׁתִּים יַחַד אוֹ אֶפְרִיל יוֹתֵר וְלִהְיוֹת מִסְפְּרוֹת יוֹ עַם יוֹ שֶׁם כְּרִי שִׁישִׁעַשׁ קוֹלָן מִבְּחָרָן וְלֹא יִכְנָס אִישׁ לִשְׁמָה וְיִתְחַדֵּשׁ עִמָּהּ:

1 וכשנפגשנו במקום מגולה כמו בשדה " צריך להתרחק עד שלא יוכל הכיור לראות את פנידעו מה שמגלה מבשרו מלפניו או מלאחריו וא"צ להתרחק יותר עד שלא יראנו אלא אע"פ שראוהו מרחוק אין בכך בלום ואחרי הנדר נפגש מיד וכן בחצר אחורי כותל הבית ואע"פ שחבירו שומע קול עיטוש שלמטה אין בכך בלום שבהשמעת קול עיטוש שלמטה אין בו איסור בלל משום צניעותה (אלא שהיא הרפה ובושח לרוב בני אדם ומי שאינו מקפיד אינו מקפיד וכן כימו חכמי התלמוד (עין סי' ק"ג (פס"י כ) ובתרומת הדשן סימן ט"ז) לא היו מקפידים על זה:

ד' ובעל הלכות צניעות של בית הבטא צריך ליחזר בלילה כמו ביום לבד ⁶¹ מריחוק מקום בשדה וכיוצא בה שבלילה א"צ להתרחק כלל ויכול לפנות אפילו ברחוב העיר ואם יש שם איזו קרן זווית יפנה שם והוא כשאין שם אדם אדם אבל כשיש שם אדם ⁶² אפילו נכר אסור לפנות בפניו כל שהוא בסמוך לו עד שיוכל לראות אפילו אינו יכול לראות את פניו כי מאחר שראתו מקורב אליו צו צניעות:

הוא וכל זה לפנות י" אבל להטיל מים החירו אפילו בפני רבים וביום משום חשש סכנה שלא יהא עקר ולכן י' אסור לו לנהוג צניעות ולהמתין י" אם צריך לכך ומ"מ יש לו להחמלק לצרדים י" ואפי' אשה מבנה הקטן:

ו חפציה במקום מגולה שאין בו מהצרות צריך לכוין פניו לדרומו ואחריו לצפון או לחפץ
 י אבל לא יפנה באחוריו למערב ולא למזרח י" מפני כבוד השכינה י" שהשכינה במערב
 ו פני השכינה למזרח ולכן נקרא מזרח קרם ומערב אחריו כמ"ש " אחור וקרם צרתי
 ודרומו נקרא ימין ותימנו ואם נפגש ואחריו לקרן מערבית צפונה או צפונית לא לקרן
 מזרחית דרומית או צפונית י" אם משיבה כלפי צפון או דרום יותר מכלפי צפון או מערב

הלכות השכמת הבוקר ג

ה

מותר ואם לאו אסור ובמקום שאפשר טוב ליהדר שיהיו ^כ פניו לדרום ואחוריו לצפון ולא להפך כדי שלא לפנות נגד ירושלים והמקדש ברוב מדינות אלו שהן ממשכות ונטויות לצפון ירושלים יותר מלמערכה וכל שכן ^כ במדינות המכוונות לצפון ירושלים ממש:

ז וכל זה ^ה במקום מגולה אבל במקום שיש בו מהיצות ואפילו אין שם רק מחיצה אהת במערב יושב בצד המחיצה ^כ בסמוך לה ונפנה ואחוריו למערב כלפי המחיצה ואם היא כמזרח יושב בצדה ואחוריו למזרח ועל כן אין להקפיד כלל בבתי כסאות הבנים בבתי או בהצרות ואפילו אין מחיצה אחרת חוץ לכית הבסא רק כותל בית הבסא עצמו נדון משום מחיצה ויש אומרים שאין שום מהיצה מועלת לזה וטוב לחוש לדבריהם לכתחילה במקום שאפשר שלא לבנות בית הבסא תחילה לפנות שם למערב או למזרח אלא לצפון.

וכל זה לפנות אבל להטיל מים מותר בכל ענין אפילו למעבד ומזרח במקום מגולה: ^ה לא ^ו ישוב ויפנה במהרה ובהזקק לפי שנפחת הנקב בחזקה וניתקין שיני הכרובשתא ורוצות וכן מטעם זה לא יאנוס לדהרוק את עצמו יותר מדאי וכן כשמקנה לא יקנה כחתיכת חרס שאינה חלקה וברוצא בזה פן ינתק או ינקב הכרובשתא ומטעם זה התירו לטלטל בשבת ציודות שהם אבנים דקים והדלקים לקנה בהם אע"פ שהם מוקצים גם אם יש לפניו התיכת חרס שאינה מוקצה ^ו והתירו להכניס לכית הבסא אבנים דקים הרבה עד כמלא היד לקנה בהן בזה אחר זה עד שיצא האחרון נקי ושוב אסור לקנה בהם יותר בשבת וכן בהול א"צ לקנה יותר בי זהו סימן שאין עוד ממשות צואה בפי הטבעת במקום שיכולה להיות נראית כשהוא יושב מאחר שהוא מקנה עצמו ג"כ בעודו יושב והקינות יצא נקי אך ^ז מדת חסידות לדרוך פי הטבעת במים:

ט ומי שאינו איסטניס ומקנה באצבעותיו ממש ^ח לא יקנה ביד ימין אלא בשמאל מפני שכאצבעות ימין קושר תפילין על שמאלו ^ו וטוב ליהדר מלקנה באצבע אמצעית מפני שכורך עליה הרצונה ^ה ואיטר שמניח תפילין על ימין וקושרן עליה בשמאל של כל אדם יקנה בימין של כל אדם וכל זה לקנה אבל לשפשף נצוצות של מי רגלים מותר גם בימין ^ז וכן להרוג כנה:

י ^א המטיל מים מעומד ואם לא יגביה האמה יפלו נצוצות מי רגלים הרבה על רגליו ^ב מותר לו לסייע בכצים מלמטה להגביהו ואם נפלו על רגליו ^ג צריך לשפשףם בידיו מיד ולא ילך כך בין הבריות אבל לא יאחז באמה להגביהו ^ד שכל האוחז באמה באלו מבאי מכול לעולם פן יתחמם וירצא זרע לבטלה אם לא שאותו מעטרה ולמטה לצד הארץ ששם אינו מבאי לידי הימוס או שאוהו במטלית עבה שאינה מחממת ומי שהוא נשוי ואשתו עמו בעיר ^ה והיא טהורה מן הדין מותר לו לאחוז גם מעטרה ולמעלה כי מאחר שיש לו פת בסלו אינו בא לידי הרהור והימוס אך מדת חסידות להחמיר. וגם מן הדין לא התירו לנשוי לאחוז אלא להשחין כדי שלא יפלו נצוצות על רגליו ^ו אבל לא להתחבך ^ז אם לא במטלית עבה שאינה מחממת כלל:

יא המשהה ^א את גקביו בין גדולים בין קטנים עובר מדברי סופרים משום * אל תשקצו את נפשותיכם אך לא להעמיד חכמים דבריהם ^ב במקום כבוד הכריות כגון עד שימצא מקום צנוע וכן במקום הפסק בתפלה ואפילו בברכות קריאת שמע כמו שיתבאר בהלכות קריאת שמע ותפלה ^ג ויש אומרים שבקטנים אין בהם משום כל תשקצו אלא ^ד שאסרו משום סכנה וגם ^ה שלא יהא עקר ^ו וכל שיכול להעמיד עצמו עד כדי שיעור הילוך פרסה אין בו משום כל תשקצו ולא משום סכנה בין בקטנים בין בגדולים לדברי הבל ^ז ויש אומרים שאפילו אינו יכול להעמיד עצמו פחות הרבה מכשיעור הילוך פרסה אין בו משום כל תשקצו כל זמן שאינו נצרך ומתאוה הרבה (בענין שאילו לא היה מעמיד

בכ דמי סרנות
ס"א ב"י
נכור שור
בג א"י רמב
בד יחשמי
פ"ס דברכות
כד ע"ה פ"ב
וסיקיה
כד שם ס"ב א'
כד פ"ס ס"א א'
כח פתול
הנליץ ו"ל
כט מוסט פ"ג
א'
ל פ"ה
לא פ"ה
שם פסקת
לכ פ"ה רמב
לכ נכוח מ"א
לד נזה י"ג א'
לה יחול ל' א'
לז פ"ה פ"ג
לח פ"ה שם
סקייה
לח דמ"ב
(מה"ל) אסורי
ביאה פ"א
הבי"ט פ"ג פ"ה
ג' סעיף ט"ז
לט נזה י"ג
ס"ד י"ד פ"ה
קט"ז (פ"א)
ס"ה ס"ז פ"ה
נכוח
מ מוסט ט"ב
* (ויקרא י"א מג)
מא מנחם
הפנן
מב דמ"ח
פ"ג נכוח מ"ד
כ'
מז פ"ה ויע' פ'
מחמם
מה נכוח כ"ג
א'
מז דמ"ח פ"ה
כ' סעיף ב'

הלכות השכמת הבוקר ג ד

מעמיד עצמו בכח ומגביר כח המחזיק על כח הדוחה כח הדוחה גובר מאילו על כח המחזיק ועושה צרכיו בלי שום סיוע דוחק שידחוק האדם עצמו כלל אפילו מעט מעט אצל אם כח הדוחה לא היה גובר כל כך על כח המחזיק בלי סיוע דוחק שידחוק האדם עצמו מעט נמצא כשמעמיד על עצמו ומונע מלדחוק אינו נקרא משהה נקביו כי אינו אלא שב ואל תעשה ואין בו משום בל תשקצו):

ד דיני נטילת ידים וכו' ב' מעיפים:

א¹ תתן חכמים ליטול ידיו במים בכל שחר ולבקר על נטילת ידים. והטעם יש מפרשים כ משום קריאת שמע ותפלה של שחרית לפי שהידים עסקניות הן וזמן הסתם משמשו כשינה כמקומות המטונפים שבגופו כמו שיתבאר וסמך לנטילה זו שנאמר * ארחץ בנקיון כפי ואסבבה את מובחך ה' לשמיע בקול תודה וגו' ² ואף כששואין לו מים יכול לנקות ידיו בכל דבר שמנקה שהרי לא נאמר ארחץ במים אלא בנקיון וכמו שיתבאר בס' צ"ב (קטף ג') מ"מ מצוה לחזור אחר מים עד מיל ואכילו הולך בדרך יחודר לאותוריו עד מיל כמו שיתבאר שם ומברכים על מצוה זו בדרך שמברכין על בל מצוה של דבריהם אבל לתלמוד תורה ולחובת השם כשאר ברכות הוצ' מקריאת שמע ותפלה ³ א"צ להזיז אחר מים אלא די לנקות ידיו בכל דבר שמנקה ולפיכך גם בשנוטל במים לא יבדל אבל לתפלה מנחה או ערבית צריך לחזור אחר מים עד מיל כמו לתפלת השחר לסבא זו ולסבא זו ⁴ צריך לבקר ג"כ על נטילת ידים למנחה או לערבית אם אין ידיו נקיות וצריך ליטול. אבל אין המנהג כן עכשיו בכל ישראל אלא ⁵ אין מברכין על נטילת ידים רק בשחר לבד כי כך היתה תקנת החכמים ליטול ידיו במים בכל שחר ולא בשביל נקיון כפיס לתפלה אלא מהטעם המפורש בזוהר (פ' וישב) ומזכר ג"כ בגמ' בדי להעביר רוח הטומאה השורה על הידים מפני הסתלקות קדושת הנשמה בלילה מגוף האדם כשישן ולהתקדש בקדושתו של מקום כדרך הוא ע"י זריקת מים שהורים מן הכלי כבהו ⁶ המקדש ידיו מן הכיור. ולבך תקנו לכך אשר קדשנו כו' ⁷ ומכל מקום ראוי לחוש גם לסבא הראשונה למעשה לחזור אחר מים גם לתפלת מנחה וערבית עד מיל אבל לא לבקר שספק ברכות להקל אך אין צורך ליטול מן הכלי ולא ככל לשבשך בתוכו ואפילו אינו שם ואפילו במים שבקרקע ואפילו אין בהם רביעית ואפילו מים הפסולים לנטילת ידים לסעודה בי מאחר שנטילת ידים לתפלה אינה אלא משום נקיון אין צורך כלי ולא כה נוח ולא מים כשרים ולא שאר דברים המעכבים בנטילת ידים לסעודה ⁸ אך צריך ליטול עד הפרק כמו לסעודה דהיינו עד חיבור האצבעות לכף היד לסבא האחרונה שבסוף סימן קכ"א וכדי לצאת גם לסבא הראשונה שם יקה עוד מעט מים בכפר וישפשף כפות הידים זו בזו לנקות לקיים ארחץ בנקיון כפי:

ב וגם בתלמוד הותירו על רוח הטומאה זו ששורה על הידים ואמרו ⁹ שאינה עוברת לגמרי עד שיטול ג' עצמים בסרוגין וגם הזהירו מאד שלא ליגע ביד קודם נטילה לא לעין ולא לאוזן ולא להוטם ולא לפה ולא לפי הטבעת ולא למקום הקזת דם ולא לאמה כגון מעטרה ולמטה ¹⁰ או לצורך זיווג ולא למים שבנגינת המוכנים לנטילת ידים לכל בני ביתו שלא יטמאם בידי וכן ויהר מאד בשעת נטילת ידיו מהכלי שלא יגע במים תוך הכלי ויטמאם ¹¹ כי אין המים מטהרים הידים אלא בשפיכה וכל שכן שצריך ליהדר מאד ¹² שלא ליגע קודם נטילה בשום מאכל או משקה שלא לטמאם ¹³ וצריך להזהיר הנשים על זה ביותר כי רוח תקון המאכלים תוא על ידי אכל לגניעת הנכרים אין לחוש כי רוח טומאה זו אינה מתאווה לשרות אלא ככלי של קדש כמקום קדושה שנסתלקה משם שהם גופות ישראל כשהם ישינים ונשמחם הקדושה מסתלקת מגופם ואזי רוח הטומאה שורה על גופם וכשהנשמה חוזרת לגוף מסתלקת רוח הטומאה מכל הגוף ונשואות על הידים כלבר ומטעם זה נהגו להקל בנגינת הקטנים שלא הגיעו להיגוף לפי שבמר ועיקר כניסת גשפ הקדושה

א גרסת פ' ב.
ב רל"ח ע"ב
כרבות ומכ"ס
פיר מהל תפלה
ג נכנסת ע"ז א'
ד מ"א פ' י"ב
ט"ז ה' נכנס
הלש"ס
קריג
א ותהלים (נ)
ה רמב"ם הל'
כרבות פ'ו
הלכה ב' רל"ח
ט"ז ברכות
ו כ"י פ' ז' ע"ר
צ"ב
ז רמב"ם הלכה
ה ע"י פ' י"ב
סעי' ה'
ט עומ' סוהן
מ"ג פ' ב'
י ט"ז ק"ט א'
יא ע"ה
יב כ"י סימן י'
יג רמב"ם יחל
פ"ו ב'
יד מלת שמורים